

Дело C-235/24 PPU [Niesker]ⁱ**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

2 април 2024 г.

Запитваща юрисдикция:

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Нидерландия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

29 март 2024 г.

Осъдено лице:

S.A.H.

Предмет на главното производство

Главното производство се отнася до производство за признаване и изпълнение в Нидерландия на присъда, постановена от шведски съд.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

В рамките на настоящото преюдициално запитване на основание член 267 ДФЕС най-напред следва да се установи дали Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Апелативен съд Арнем-Леуварден, Нидерландия, наричан по-нататък „Gerechtshof“) може да бъде определен като юрисдикция по смисъла на член 267 ДФЕС и следователно може да отправя преюдициални запитвания. При утвърдителен отговор на този въпрос Gerechtshof поставя допълнителния въпрос дали член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) е приложим по отношение на главното производство, в което Gerechtshof трябва да разгледа правните въпроси, поставени в член 8, параграфи 2—4 и член 9 от Рамково решение 2008/909/ПВР на Съвета от 27 ноември 2008 година за прилагане на принципа за взаимно признаване към съдебни решения по наказателни дела,

ⁱ Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

с които се налагат наказания лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода, за целите на тяхното изпълнение в Европейския съюз (наричано по-нататък „Рамково решение 2008/909/ПВР“), и при евентуален утвърдителен отговор — какви са последиците от това. Накрая, *Gerechtshof* поставя въпроси относно тълкуването на член 8, параграф 4 от Рамково решение 2008/909/ПВР.

Освен това *Gerechtshof* иска настоящото преюдициално производство да бъде разгледано по реда на спешното производство, предвидено в член 267, четвърта алинея ДФЕС и член 107, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда. В това отношение *Gerechtshof* посочва, че преюдициалните въпроси се отнасят до пространството на свобода, сигурност и правосъдие и че осъденото лице понастоящем е задържано под стража. Възможно е отговорите на въпросите да наложат прекратяване на лишаването от свобода в Нидерландия поради това, че признаването на наложеното в чужбина наказание все пак трябва да бъде отказано или наказанието трябва да бъде заменено с такова, което не включва лишаване от свобода.

Преюдициални въпроси

1. Трябва ли понятието „юрисдикция“ по смисъла на член 267 ДФЕС във връзка с член 8, параграфи 2—4 и член 9 от Рамково решение 2008/909/ПВР да се тълкува в смисъл, че включва и определен за това национален съд, който не е компетентният орган по смисъла на член 8, параграф 1 от посоченото рамково решение и който по принцип се произнася само по правните въпроси, поставени в член 8, параграфи 2—4 и член 9 от същото решение, в писмено производство, без явяване на осъденото лице?

2. Трябва ли член 47 от Хартата да се тълкува в смисъл, че ако в производство за признаване на съдебно решение по смисъла на Рамково решение 2008/909/ПВР на определен за това национален съд в изпълняващата държава е възложена преценката на аспектите, посочени в член 8, параграфи 2—4 и член 9 от посоченото рамково решение, на осъденото лице, наред с възможността да изрази становището си в издаващата държава съгласно член 6, параграф 3 от Рамково решение 2008/909/ПВР, следва да се предостави и ефективно правно средство за защита в изпълняващата държава?

Ако отговорът на този въпрос е утвърдителен:

3. Трябва ли член 47 от Хартата с оглед на Рамково решение 2008/909/ПВР да се тълкува в смисъл, че за осигуряването на ефективно правно средство за защита в изпълняващата държава е достатъчно осъденото лице да може да представи писмено становище или преди извършването на преценката от съда и постановяването на решението за признаване, или след постановяването на решението за признаване в рамките на преразглеждане на първоначалната преценка?

И

4. Трябва ли член 47 от Хартата във връзка с Рамково решение 2008/909/ПВР да се тълкува в смисъл, че на осъденото лице, което не разполага с достатъчно финансови средства и което трябва да бъде подпомогнато, за да му се гарантира ефективен достъп до правосъдие, трябва да бъде предоставена правна помощ в изпълняващата държава дори ако законът не предвижда това?

5. Трябва ли критерият по член 8, параграф 3 от Рамково решение 2008/909/ПВР да се тълкува в смисъл, че в случай на замяна на наказанието или мярката поради това, че са несъвместими със закона на изпълняващата държава по отношение на своя характер, следва да се провери каква мярка по всяка вероятност щеше да наложи съдът на изпълняващата държава, ако осъдителната присъда беше постановена в тази държава, или след като е поискал допълнителна информация, ако е необходимо, трябва да извърши проверка, при която се разглежда фактическата организация на мярката в издаващата държава?

6. По какъв начин и до каква степен при евентуална нова преценка от страна на изпълняващата държава на забраната за налагане на по-тежко наказание съгласно член 8, параграф 4 от Рамково решение 2008/909/ПВР следва да се вземат предвид събития и сведения, отнасящи се до периода след постановяването на решението за признаване на съдебното решение?

Релевантни разпоредби на правото на Съюза

Член 47 от Хартата

Член 267 ДФЕС

Членове 6, 8 и 9 от Рамково решение 2008/909/ПВР

Релевантни разпоредби на националното право

Член 2:11 и 2:13 от Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (Закон за взаимното признаване и изпълнение на наказания лишаване от свобода със или без отложено изпълнение, наричан по-нататък „WETVVS“).

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 Осъденото лице е иракска гражданка. Тя живее в Нидерландия от 1996 г., като през 2001 г. получава разрешение за постоянно пребиваване.

- 2 С решение от 26 февруари 2015 г. Göta Hovrätt (Апелативен съд Йоталанд, Швеция) я осъжда за извършени в Швеция престъпления. Накратко, става въпрос за забранено притежаване на оръжие, неправомерна заплаха, тормоз и тежка телесна повреда. Göta Hovrätt приема, че осъдената не може да носи отговорност за престъпленията поради недоразвитост или дължащо се на заболяване разстройство на умствените ѝ способности, и ѝ налага мярка, включваща лишаване от свобода, а именно психиатрично лечение за неопределен срок със специален преглед при изписване от клиниката.
- 3 Осъдената иска от шведските органи да прехвърлят на Нидерландия наложеното наказание, след което те отправят искане до нидерландския Minister van Justitie en Veiligheid (министър на правосъдието и сигурността, Нидерландия, наричан по-нататък „министърът“) за признаване и изпълнение на постановеното в Швеция съдебно решение.
- 4 След като министърът представя искането, в решение от 18 януари 2019 г. Gerechtshof установява, че самата осъдена е поискала изпращането на осъдителното решение или е била съгласна с това, и приема, че няма основания да се откаже признаването му, както и че престъпленията, за които е наложено наказанието, са наказуеми и съгласно нидерландското право. Gerechtshof приема също, че е налице основание наложената мярка, включваща лишаване от свобода, да бъде адаптирана, и я заменя с мярка за настаняване с разпореждане за принудително лекуване, за което не е предвиден максимален срок. При това Gerechtshof установява, че тази мярка не утежнява наказателноправното положение на осъдената.
- 5 На 18 февруари 2019 г. министърът, в качеството си на компетентен орган по смисъла на Рамково решение 2008/909/ПВР, признава постановеното в Швеция съдебно решение, като взема предвид преценката на Gerechtshof, при което наказанието е заменено с определена съгласно нидерландското право мярка за настаняване за принудително лекуване (за неопределен срок). Осъдената е настанена в психиатрично заведение в Нидерландия, където все още се намира. След признаването на съдебното решение, с решение от 6 август 2020 г., с което ѝ отнема разрешението за пребиваване на търсещо закрила лице, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (държавен секретар по въпросите на правосъдието и сигурността, Нидерландия) обявява осъдената за нежелано лице.
- 6 Впоследствие осъдената оспорва законосъобразността на решението на министъра за признаване на съдебното решение в рамките на гражданско производство. Във връзка с това тя изтъква по-специално, че преценката на Gerechtshof от 18 януари 2019 г., на която се основава решението на министъра, е извършена в рамките на производство, което не отговаря на изискванията на член 47 от Хартата. С решение от 5 септември 2023 г. по това гражданско производство Gerechtshof Den Haag (Апелативен съд Хага, Нидерландия) уважава жалбата (като въззивна инстанция) и задължава министъра да преразгледа решението си от 29 януари 2019 г.

- 7 С писмо от 15 септември 2023 г. министърът иска от *Gerechtshof* да извърши нова преценка в рамките на производство, което отговаря на изискванията на член 47 от Хартата. В рамките на тази нова преценка, след като изслушва страните, *Gerechtshof* решава да отправи настоящото преюдициално запитване.

Основни доводи на страните в главното производство

- 8 Осъдената заявява, че *Gerechtshof* трябва да извърши нова преценка в рамките на производство, съобразено с член 47 от Хартата, което в настоящия случай означава, че:
- трябва да се проведе открито съдебно заседание с нейно участие;
 - делото трябва да бъде разгледано в разумен срок;
 - тя трябва да има възможност да се ползва от адвокатска помощ, която при необходимост да бъде финансирана от държавата;
 - производството трябва да има състезателен характер и
 - решението трябва да бъде постановено публично.
- 9 Освен това осъдената поддържа, че в случая е налице налагане на по-тежко наказание, и с оглед на ефективната съдебна защита счита, че е необходимо тя да може да представи други доказателства в това отношение.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

Допустимост на преюдициалното запитване

- 10 *Gerechtshof* досега е приемал, че на въпроса дали той е юрисдикция по смисъла на член 267 ДФЕС и дали поради това е оправомощен да отправя преюдициални въпроси до Съда на Европейския съюз, следва да се даде отрицателен отговор. Всъщност функцията на *Gerechtshof* в производството за признаване на съдебни решения, постановени в други държави — членки на ЕС, се различава значително от функциите на редовните съдилища и производствата пред тях. Така например в случая не се провежда открито съдебно заседание, в съответствие с правната уредба *Gerechtshof* не се произнася нито по прилагането на социалната реинтеграция, която има основно значение съгласно Рамково решение 2008/909/ПВР, нито по определените от WETVVS възможни основания за отказ от признаване или по начина на тълкуване на определените от този закон императивни основания за отказ с оглед на решението на Съда от 29 април 2021 г., X (Европейска заповед за арест — *Ne bis in idem*) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339). Освен това *Gerechtshof* не може да се произнася по

случаите, в които министърът отхвърля искането за прехвърляне на изпълнението на наказание, без да го отнася до *Gerechtshof*.

- 11 От подготвителните работи по нидерландския закон обаче е видно, че изричното намерение на законодателя е било да се извършва съдебна преценка на правните въпроси, уредени в член 8, параграфи 2—4 и член 9 от Рамково решение 2008/909/ПВР, и че става въпрос за определен за това съд, който постановява решение със задължителен характер съгласно закона.
- 12 Съгласно постоянната практика на Съда, за да се прецени дали съответният запитващ орган притежава качеството на „юрисдикция“ по смисъла на член 267 ДФЕС и съответно за да прецени дали преюдициалното запитване е допустимо, Съдът взема предвид съвкупност от обстоятелства, а именно дали органът е законоустановен, дали е постоянно действащ, дали юрисдикцията му е задължителна, дали производството е състезателно, дали той прилага правни норми и дали е независим (решение от 29 март 2022 г., *Getin Noble Bank*, C-132/20, EU:C:2022:235, т. 66 и цитираната съдебна практика).
- 13 *Gerechtshof* застъпва предварителното становище, че правното основание за установяването му се намира в закона, че е постоянно действащ, че преценката му в рамките на решенията, постановявани съгласно WETVVS, макар и ограничена до определени въпроси, има задължителен характер, че макар законоустановеното производство да не предвижда възможност за изслушване на осъденото лице, това не променя факта, че доводите на това лице се вземат предвид, доколкото са представени в рамките на становище или на последваща нова преценка, че той прилага правни норми и е независим. Според предварителната позиция на *Gerechtshof* въпросът дали той трябва да се счита за юрисдикция, зависи от това дали производството пред него може да се определи като състезателно.
- 14 С оглед на изложените по-горе съображения *Gerechtshof* поставя първия преюдициален въпрос. Отговорът на този въпрос обаче би могъл да зависи от отговора на втория преюдициален въпрос, който се отнася до приложимостта на член 47 от Хартата.

Член 47 от Хартата

- 15 Съгласно член 47 от Хартата всеки, чиито права и свободи, гарантирани от правото на Съюза, са били нарушени, има право на ефективни правни средства за защита пред съд.
- 16 *Gerechtshof* иска да се установи дали преценката му на основание член 2:11 от WETVVS нарушава права и свободи, гарантирани от правото на Съюза. В този контекст той иска да се установи дали правната преценка „попада в обхвата на правото на Съюза“ (решение от 26 февруари 2013 г., *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105), или е налице „уреден от правото на

Съюза случай“ (решение от 16 май 2017 г., *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373). Очевидно е, че при тази преценка се прилагат член 8, параграфи 2—4 и член 9 от Рамково решение 2008/909/ПВР, тъй като те са транспонирани в членове 2:11 и 2:13 от WETVVS. От друга страна, в издаващата държава, ако се намира там, осъденото лице има възможност да представи устно или писмено становище, като Рамково решение 2008/909/ПВР не му предоставя изрично възможност за ефективно правно средство за защита в изпълняващата държава, поради което би могло също да се твърди, че е налице правен случай, който не попада в обхвата на правото на Съюза. Тъй като има съмнения в това отношение, *Gerechtshof* отправя втория преюдициален въпрос.

- 17 При утвърдителен отговор на този въпрос възниква въпросът дали възможността за изразяване на становище в издаващата държава съгласно член 6 от Рамково решение 2008/909/ПВР отговаря на изискванията на член 47 от Хартата. Съгласно член 6, параграф 3 от това рамково решение становището се предоставя на изпълняващата държава в писмен вид, което изглежда показва допускането на законодателя на Съюза, че последващите действия в изпълняващата държава се извършват писмено.
- 18 В случай че тази възможност не отговаря на изискванията на член 47 от Хартата или не обхваща случаите, в които осъденото лице (вече) не се намира в издаващата държава и поради това не може да изрази становище, *Gerechtshof* иска да се установи дали при това положение член 47 от Хартата изисква осъденото лице да бъде изслушано в открито съдебно заседание в изпълняващата държава, като му бъде предоставена правна помощ, и в кой момент тогава трябва да се проведе това заседание. По-специално възниква въпросът дали обстоятелството, че осъденото лице може да поиска нова преценка, е в съответствие с изискванията на член 47 от Хартата.
- 19 В това отношение *Gerechtshof* отбелязва, че проверката по смисъла на член 2:11 от WETVVS има правнотехнически характер и е относително ограничена. Интересите на държавите и на осъденото лице често съвпадат, а именно по отношение на социалната реинтеграция в държавата, с която това лице има най-тясна връзка. В случая се оказва необходимо чуждестранната мярка да бъде адаптирана, но в повечето случаи е налице включваща лишаване от свобода санкция под формата на наказание лишаване от свобода, при което не се налага адаптиране на (характера на) санкцията. Ако последицата от прилагането на член 47 от Хартата е, че осъдените лица трябва да бъдат изслушани в открито съдебно заседание в изпълняващата държава, това ще създаде практически трудности. В този смисъл се поставя въпросът как да се организира изслушването в изпълняващата държава, ако осъденото лице все още се намира в издаващата държава. Съгласно практиката на *Gerechtshof* осъденото лице има възможност да представи писмено становище, което *Gerechtshof* взема предвид. Това може да стане или преди преценката и решението за признаване на съдебното решение, или след това под формата на искане за нова преценка. Няма пречка осъденото

лице да се ползва от адвокатска помощ, но няма възможност да получи финансова помощ за това.

- 20 С оглед на изложените по-горе съображения *Gerechtshof* поставя третия и четвъртия преюдициален въпрос.

Адаптиране на наказанието

- 21 Член 8, параграф 3 от Рамково решение 2008/909/ПВР — и следователно член 2:11, параграф 5 от *WETVVS* — предвижда, че когато наказанието е несъвместимо със закона на изпълняващата държава по отношение на своя характер, то се заменя с наказание или мярка, които съответстват във възможно най-голяма степен на наказанието, наложено от издаващата държава. *Gerechtshof* тълкува този критерий в смисъл, че наказанието трябва да бъде заменено с мярка, която по всяка вероятност е щяла да бъде наложена на осъденото лице, ако осъдителната присъда би била постановена в Нидерландия. По тази причина той решава да замени наказанието с мярка за настаняване за принудително лекуване, чието прекратяване, както при постановената в Швеция мярка, не е предварително определено, а зависи от хода на лечението.
- 22 Осъдената счита, че постановената в Швеция мярка, включваща лишаване от свобода, е по-малко ограничителна по своя характер от наложената в Нидерландия мярка. Що се отнася до постановената в Швеция мярка, преценката на необходимостта от прекратяването ѝ се извършва след половин година, а средната продължителност на мярката е около четири години, докато за наложената в Нидерландия мярка тази преценка се извършвала по принцип на всеки две години, средната продължителност на мярката е много по-голяма и освен това съответното лице се обявява за нежелано.
- 23 С оглед на тези доводи *Gerechtshof* поставя петия преюдициален въпрос.

Преценка на информацията, получена след решението за признаване на съдебното решение

- 24 Накрая *Gerechtshof* иска да се установи до каква степен трябва да се вземат предвид сведения, станали известни едва след извършването на преценката, или едва по-късно настъпили събития, когато тези сведения или събития може да са от значение за разглеждането на забраната за налагане на по-тежко наказание, предвидена в член 8, параграф 4 от Рамково решение 2008/909/ПВР. В случая осъдената се позовава по-специално на обстоятелството, че след решението за признаване на съдебното решение е обявена за нежелан чужденец. *Gerechtshof* счита, че това може да представлява релевантен елемент при преценката дали е налице утежняване на наказанието или на мярката, включващи лишаване от свобода. Става въпрос обаче за сведения и събития, които се отнасят до периода след

постановяването на решението за признаване на съдебното решение. Тъй като *Gerechtshof* има съмнения дали може да вземе предвид тези сведения, той отправя шестия преюдициален въпрос.

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ